

Komission tiedonanto

Täydentävät suuntaviivat moottoriajoneuvojen myyntiä ja korjaamista sekä varaosien jakelua koskevien sopimusten vertikaalisista rajoituksista

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2010/C 138/05)

I. JOHDANTO

1. Suuntaviivojen tarkoitus

- (1) Näissä suuntaviivoissa vahvistetaan periaatteet, joiden avulla moottoriajoneuvojen myyntiä ja korjaamista sekä varaosien jakelua koskevien sopimusten vertikaalisiin rajoituksiin liittyviä kysymyksiä arvioidaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan⁽¹⁾ mukaisesti. Suuntaviivat liittyvät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin moottoriajoneuvoalalla annettuun komission asetuksen (EU) N:o 461/2010⁽²⁾, jäljempänä ”moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetus”, ja niiden tarkoituksena on auttaa yrityksiä tekemään oma arvionsa tällaisista sopimuksista.
- (2) Näissä suuntaviivoissa selvennetään erityisesti moottoriajoneuvoalan kannalta merkityksellisiä kysymyksiä, myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 20 päivänä huhtikuuta 2010 annetun komission asetuksen (EU) N:o 330/2010⁽³⁾, jäljempänä ’yleinen vertikaalinen ryhmäpoikkeusasetus’, tiettyjen säännösten soveltamista. Niillä ei ole kuitenkaan vaikutusta vertikaalisista rajoituksista annettuihin suuntaviivojen⁽⁴⁾, jäljempänä ’yleiset vertikaaliset suuntaviivat’, soveltamiseen. Näitä suuntaviivoja on sen vuoksi tarkasteltava yhdessä yleisten vertikaalisten suuntaviivojen kanssa ja niiden täydennykseksi.
- (3) Näitä suuntaviivoja sovelletaan sekä vertikaalisiin sopimuksiin että yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka koskevat edellytyksiä, joiden mukaisesti sopimuspuolet voivat ostaa, myydä tai jälleenmyydä moottoriajoneuvojen varaosia ja/tai tarjota moottoriajoneuvojen korjaus- tai huoltopalveluja. Suuntaviivoja sovelletaan vertikaalisiin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka koskevat edellytyksiä, joiden mukaisesti sopimuspuolet voivat ostaa, myydä tai jälleenmyyjä uusia moottoriajoneuvoja. Kuten näiden suuntaviivojen II jaksossa selitetään, viimeksi mainittu sopimusten ja yhdenmukaistettujen me-

nettelytapojen ryhmä kuuluu perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin moottoriajoneuvoalalla 31 päivänä heinäkuuta 2002 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1400/2002⁽⁵⁾ asian kannalta merkityksellisten säännösten soveltamisalaan 31 päivään toukokuuta 2013 asti. Sen vuoksi näitä suuntaviivoja sovelletaan uusien moottoriajoneuvojen ostoa, myyntiä tai jälleenmyyntiä koskeviin vertikaalisiin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin vasta 1 päivästä kesäkuuta 2013. Näitä suuntaviivoja sovelletaan ainoastaan moottoriajoneuvoalan vertikaalisiin sopimuksiin, ja näissä suuntaviivoissa vahvistettuja periaatteita ei välttämättä voi käyttää muilla aloilla tehtyjen sopimusten arviointiin.

- (4) Näillä suuntaviivoilla ei ole vaikutusta perussopimuksen 102 artiklan mahdolliseen rinnakkaiseen soveltamiseen vertikaalisiin sopimuksiin moottoriajoneuvoalalla eikä Euroopan unionin tuomioistuimen tuleviin tulkintoihin perussopimuksen 101 artiklan soveltamisesta tällaisiin vertikaalisiin sopimuksiin.
- (5) Jollei toisin todeta, näissä suuntaviivoissa vahvistettuja arvioita ja perusteita sovelletaan kaikilla kaupan portailla. Myös käsitteitä ”toimittaja” ja ”jakelija”⁽⁶⁾ käytetään kaikilla kaupan portailla. Yleiseen vertikaaliseen ryhmäpoikkeusasetukseen ja moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetukseen viitataan yhdessä ”ryhmäpoikkeusasetuksina”.
- (6) Näissä suuntaviivoissa vahvistettuja normeja on sovellettava kuhunkin tapaukseen liittyvät yksittäiset tosiasiat ja oikeudelliset olosuhteet huomioon ottaen. Komissio soveltaa⁽⁷⁾ näitä suuntaviivoja kohtuullisella ja joustavalla tavalla, ja se ottaa huomioon kokemukset, joita se on saanut kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta ja markkinoiden valvonnasta.
- (7) Kilpailusääntöjen täytäntöönpanokokemukset alalla osoittavat, että tiettyihin rajoituksiin voidaan päätyä joko erillisten suorien sopimusvelvoitteiden kautta tai välillisten velvoitteiden tai epäsuorien keinojen välityksellä, joilla

⁽¹⁾ EY-perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklasta tuli Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimuksen) 101 ja 102 artikla 1 päivästä joulukuuta 2009. Kyseiset määräykset ovat olennaisesti yhdenmukaiset. Näissä suuntaviivoissa tarkoitetaan tarvittaessa viittauksella SEUT-sopimuksen 101 ja 102 artiklaan viittauksista EY-perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklaan. SEUT-sopimuksella muutettiin myös tiettyjä käsitteitä. Yhteisö korvattiin unionilla ja yhteismarkkinat korvattiin sisämarkkinoilla. Näissä suuntaviivoissa käytetään SEUT-sopimuksen terminologiaa.

⁽²⁾ EUVL L 129, 28.5.2010, s. 52.

⁽³⁾ EUVL L 102, 23.4.2010, s. 1.

⁽⁴⁾ EUVL C 130, 19.5.2010, s. 1

⁽⁵⁾ EYVL L 203, 1.8.2002, s. 30.

⁽⁶⁾ Vähittäismyyntiportaan jakelijoita kutsutaan moottoriajoneuvoalalla yleensä ”jälleenmyyjiksi”.

⁽⁷⁾ Unionin kilpailusääntöjen uudistuksen jälkeen ensisijainen vastuu tällaisesta analyysistä on sopimuspuolilla. Komissio voi kuitenkin tutkia sopimusten yhteensopivuutta perussopimuksen 101 artiklan määräysten kanssa joko omasta aloitteestaan tai kantelun perusteella.

on kuitenkin sama kilpailunvastainen vaikutus. Jos toimittajat haluavat vaikuttaa jakelijan kilpailukäyttäytymiseen, se voi esimerkiksi uhkailla tai pelotella, antaa varoituksia tai sakottaa. Se voi myös viivyttää toimituksia tai keskeyttää ne tai uhata irtisanoa sellaisten jakelijoiden sopimukset, jotka myyvät ulkomaalaisille asiakkaille tai eivät noudata määrättyä hintatasoa. Sopimuspuolten suhteiden avoimuus vähentää tavallisesti valmistajien riskiä siitä, että niitä pidetään vastuullisina välillisistä painostusmuodoista, joilla pyritään saavuttamaan kilpailunvastaisia tuloksia. Menettelysääntöjen käyttö on yksi keino lisätä avoimuutta sopimuspuolten välisissä liikesuhteissa. Tällaisissa menettelysääntöissä voidaan vahvistaa sopimusten irtisanomiseen sovellettavat vähimmäisajat, jotka voidaan määrittää sopimuksen keston perusteella, ja jälleenmyyjän tekemistä jäljellä olevista liikesuhdekohtaisista investoinneista maksettavat korvaukset, jos sopimus irtisanotaan ilman perusteltua syytä, sekä välimiesmenettelystä vaihtoehtoisena riidanratkaisumenetelmänä. Jos toimittaja ottaa tällaiset menettelysäännöt osaksi sopimustaan jakelijoiden ja korjaamojen kanssa, julkaisee ne ja noudattaa niiden määräyksiä, tätä pidetään merkityksellisenä tekijänä arvioitaessa toimittajan toimintatapaa yksittäistapauksissa.

2. Suuntaviivojen rakenne

(8) Suuntaviivat on jäsennelty seuraavasti:

- a) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisala ja sen suhde yleiseen vertikaaliseen ryhmäpoikkeusasetukseen (II jakso).
- b) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen täydentävien säännösten soveltaminen (III jakso).
- c) Erityisrajoitusten arviointi: yhden tuotemerkin määrääminen ja valikoiva jakelu (IV jakso).

II. MOOTTORIAJONEUVOJEN RYHMÄPOIKKEUSASETUKSEN SOVELTAMISALA JA SEN SUHDE YLEISEEN VERTIKAALISEEN RYHMÄPOIKKEUSASETUKSEEN

- (9) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetus kattaa asetuksen 4 artiklan mukaan vertikaaliset sopimukset, jotka koskevat moottoriajoneuvojen varaosien ostoa, myyntiä tai jälleenmyyntiä ja moottoriajoneuvojen korjaus- ja huoltopalvelujen tarjoamista.
- (10) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklassa jatketaan 31 päivään toukokuuta 2013 asti niiden asetuksen (EY) N:o 1400/2002 säännösten soveltamista, jotka liittyvät uusien moottoriajoneuvojen ostoa, myyntiä tai jälleenmyyntiä koskeviin vertikaalisiin sopimuksiin. Uusien ajoneuvojen ostoa, myyntiä tai jälleenmyyntiä koskevat vertikaaliset sopimukset siirtyvät 1 päivästä kesäkuuta

2013 moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 3 artiklan nojalla yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan ⁽¹⁾.

- (11) Uuden säädöskehkeyksen erottelu uusien moottoriajoneuvojen myyntimarkkinoihin ja moottoriajoneuvojen myynnin jälkeisiin markkinoihin perustuu kyseisillä markkinoilla vallitseviin erilaisiin kilpailuolosuhteisiin.
- (12) Komission asetuksen (EY) N:o 1400/2002 soveltamisesta 28 päivänä toukokuuta 2008 annetussa arviointikertomuksessa ⁽²⁾ ja moottoriajoneuvoalan tulevasta kilpailu oikeudellisesta kehiksestä 22 päivänä heinäkuuta 2009 annetussa komission tiedonannossa ⁽³⁾ vahvistettu perusteellinen markkina-analyysi osoittaa, että uusien moottoriajoneuvojen jälleenmyynnin alalla ei näytä esiintyvän merkittäviä kilpailupuutteita, jotka erottaisivat sen muista toimialoista ja jotka edellyttäisivät yleisestä vertikaalisesta ryhmäpoikkeusasetuksesta poikkeavien tiukempien säännösten soveltamista. Tämän vuoksi 30 prosentin markkinaosuusrajan soveltaminen ⁽⁴⁾, tiettyjen vertikaalisten rajoitusten jättäminen poikkeuksen soveltamisalan ulkopuolelle ja yleisessä vertikaalisessa ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt edellytykset varmistavat yleensä sen, että uusien moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä koskevat vertikaaliset sopimukset täyttävät perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrätty edellytykset ilman, että on tarpeen asettaa muita aloja enemmän tai tiukempia vaatimuksia.
- (13) Jotta kaikki toimijat kuitenkin voisivat mukauttaa toimintansa (erityisesti pitkällä aikavälillä tehdyt liikesuhdekohtaiset investoinnit) yleiseen järjestelmään, asetuksen (EY) N:o 1400/2002 voimassaoloaika jatketaan kolmella vuodella 31 päivään toukokuuta 2013 niiden vaatimusten osalta, jotka liittyvät uusien moottoriajoneuvojen ostoa, myyntiä tai jälleenmyyntiä koskeviin vertikaalisiin sopimuksiin. Kesäkuun 1 päivästä 2010 31 päivään toukokuuta 2013 asetuksen (EY) N:o 1400/2002 säännöksiä, jotka liittyvät sekä uusien moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä koskeviin sopimuksiin että varaosien ostoa, myyntiä ja

⁽¹⁾ Asetuksen (EY) N:o 1400/2002 voimassaolon päättymisen ja sen korvaaminen näissä suuntaviivoissa selitetyillä uusilla oikeudellisilla puitteilla ei sinällään edellytä, että voimassa olevat sopimukset olisi irtisanottava. Ks. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa C-125/05, *Vulcan Silkeborg A/S v. Skandinavisk Motor Co. A/S*, Kok. 2003, s. 7637.

⁽²⁾ SEC(2008) 1946.

⁽³⁾ KOM(2009) 388.

⁽⁴⁾ Yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 7 artiklan mukaan tämä markkinaosuusraja lasketaan yleensä markkinoilla toteutuneen myynnin arvon perusteella, tai jos näitä tietoja ei ole saatavilla, muiden luotettavien markkinatietojen pohjalta, mukaan lukien markkinoilla toteutuneet myyntimäärät. Komissio ottaa tässä huomioon sen, että uusien moottoriajoneuvojen jakelun osalta markkinaosuudet lasketaan alalla tällä hetkellä toimittajan merkityksellisillä markkinoilla myymien moottoriajoneuvojen määrän perusteella. Tähän sisältyvät kaikki moottoriajoneuvot, joita ostaja pitää keskenään vaihdettavissa olevina tai toisensa korvaavina tuotteina tuotteiden ominaisuuksien, hintojen ja käyttötarkoituksen perusteella.

jälleenmyyntiä ja/tai korjaus- ja huoltopalvelujen tarjoamista koskeviin sopimuksiin, sovelletaan 1 päivästä kesäkuuta 2010 31 päivään toukokuuta 2013 ainoastaan edellisiin sopimuksiin. Kyseisenä ajanjaksona näitä suuntaviivoja ei voi käyttää asetuksen (EY) N:o 1400/2002 säännösten tulkittamiseen. Sen sijaan olisi tarkasteltava mainittua asetusta koskevaa esitettä ⁽¹⁾.

- (14) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetusta sovelletaan 1 päivästä kesäkuuta 2010 vertikaalisiin sopimuksiin, jotka liittyvät edellytyksiin, joiden perusteella sopimuspuolet voivat ostaa, myydä tai jälleenmyydä moottoriajoneuvojen varaosia ja/tai tarjota moottoriajoneuvojen korjaus- ja huoltopalveluja. Jotta tällaisille sopimuksille voidaan myöntää kyseisen asetuksen 4 artiklan mukainen poikkeus, niiden on täytettävä yleisessä vertikaalisessa ryhmäpoikkeusasetuksessa poikkeuksen myöntämiselle asetetut edellytykset ja ne eivät lisäksi saa sisältää moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklassa lueteltuja vakavimpia kilpailunrajoituksia.
- (15) Koska korjaus- ja huoltopalvelujen sekä varaosien jakelun markkinat ovat yleensä merkkikohtaisia, kilpailu näillä markkinoilla on luonnostaan vähemmän tiukkaa kuin uusien moottoriajoneuvojen myyntimarkkinoilla. Vaikka ajoneuvot ovat muuttuneet luotettavammiksi ja niiden huoltovälit ovat pidentyneet tekniikan kehityksen ansiosta, yksittäisten korjaus- ja huoltotöiden hinnat ovat nousseet sitä nopeammin. Varaosamarkkinoilla moottoriajoneuvon valmistajan tuotemerkillä varustetut osat kilpailevat alkuperäisvaraosien toimittajien (nk. OES-toimittajien) ja muiden osapuolten tarjoamien osien kanssa. Tämä aiheuttaa hintapainetta kyseillä markkinoilla, mikä puolestaan aiheuttaa hintapainetta korjaus- ja huoltomarkkinoilla, sillä varaosat muodostavat suuren osuuden keskimääräisen korjauksen kustannuksista. Korjaus- ja huoltopalvelut muodostavat lisäksi yhdessä erittäin suuren osan moottoriajoneuvosta kuluttajalle aiheutuvista kokonaismenoista, ja jo pelkkä ajoneuvon hankinta lohkaisee tuntuvan osan keskivertokuluttajan budjetista.
- (16) Jotta moottoriajoneuvojen myynnin jälkeisten markkinoiden erityiset kilpailuongelmat voidaan ratkaista, yleisessä vertikaalisessa ryhmäpoikkeusasetuksessa lueteltuja vakavimpia kilpailunrajoituksia täydennetään kolmella moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksessa luetellulla rajoituksella, joita sovelletaan moottoriajoneuvojen korjaus- ja huoltopalveluja sekä varaosien toimittamista koskeviin sopimuksiin. Lisäohjeistusta näistä vakavimmista kilpailunrajoituksista annetaan näiden suuntaviivojen III jaksossa.

III. MOOTTORIAJONEUVOJEN RYHMÄPOIKKEUSASETUKSEN TÄYDENTÄVIEN SÄÄNNÖSTEN SOVELTAMINEN

- (17) Sopimuksiin ei sovelleta ryhmäpoikkeusta, jos ne sisältävät vakavimpia kilpailunrajoituksia. Vakavimmat kilpailunrajoitukset luetaan yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklassa ja moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklassa. Jos sopimus sisältää jonkin tällaisen rajoituksen, sen voidaan olettaa kuuluvan perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Lisäksi on perusteltua olettaa, että sopimus ei todennäköisesti täytä perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrättyjä edellytyksiä ja jää siitä syystä ryhmäpoikkeuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä on kuitenkin kumottavissa oleva oletamus, ja yritykset voivat yksittäistapauksissa vedota perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuihin tehokkuusetiuihin.
- (18) Yksi komission tavoitteista moottoriajoneuvoalan kilpailupolitiikassa on turvata varaosien valmistajien pääsy moottoriajoneuvojen myynnin jälkeisille markkinoille ja varmistaa näin, että kilpailevia varaosamerkkejä on sekä riippumattomien että valtuutettujen korjaamoiden ja varaosien tukkumyyjien saatavilla. Tällaisten varaosien saatavuus tarjoaa kuluttajille merkittäviä etuja erityisesti siksi, että autonvalmistajan myymien tai jälleenmyymien varaosien ja vaihtoehtoisten varaosien välillä on usein suuria hintaeroja. Moottoriajoneuvon valmistajan tavaramerkillä varustettuja varaosia (nk. OEM-osat eli original equipment manufacturer -osat) korvaavia, vaihtoehtoisia tuotteita ovat alkuperäisen osien toimittajan valmistamat ja jakelemat alkuperäiset varaosat (nk. OES-osat eli original equipment supplier -osat). Lisäksi saatavilla on laadultaan vastaavien varaosien valmistajien tarjoamia varaosia.
- (19) "Alkuperäisillä osilla tai varusteilla" tarkoitetaan osia tai varusteita, jotka valmistetaan moottoriajoneuvon valmistajan kyseisen moottoriajoneuvon kokoonpanoa varten tuotettaville osille ja varusteille laatimien eritelmien ja tuotantostandardien mukaisesti. Tämä käsittää myös osat ja varusteet, jotka valmistetaan samalla tuotantolinjalla kuin kyseiset osat ja varusteet. Jos toisin ei osoiteta, oletetaan, että osat ovat alkuperäisiä osia, kun valmistaja varmentaa, että osat täyttävät kyseisen moottoriajoneuvon kokoonpanossa käytettyjen osien laatuvaatimukset ja ne on valmistettu moottoriajoneuvon eritelmien ja tuotantostandardien mukaisesti. (Ks. puitteiden luomisesta moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen sekä tällaisiin ajoneuvoihin tarkoitettujen järjestelmien, osien ja erillisten teknisten yksiköiden hyväksymiselle (Puitdirektiivi) 5 päivänä syyskuuta 2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/46/EY 3 artiklan 26 alakohta ⁽²⁾).

⁽¹⁾ Esite *Moottoriajoneuvojen jakelu ja huoltopalvelut Euroopan unionissa*, jossa selitetään 31 päivänä heinäkuuta 2002 annettua komission asetusta (EY) N:o 1400/2002.

⁽²⁾ EUVL L 263, 9.10.2007, s. 1.

- (20) Jotta varaosat katsottaisiin ”laadultaan vastaaviksi”, niiden on oltava riittävän korkealaatuisia, jotta niiden käyttö ei vaaranna kyseisen valtuutetun verkoston mainetta. Kuten muiden valintakriteerien tapauksessa moottoriajoneuvon valmistaja voi esittää näyttöä siitä, että tietty varaosa ei täytä tätä vaatimusta.
- (21) Yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan e alakohdan mukaan vakavimpia kilpailunrajoituksia on komponenttien toimittajan ja kyseiset komponentit hyödykkeisiinsä sisällyttävän ostajan välinen sopimus, jolla estetään toimittajaa myymästä tai rajoitetaan sen mahdollisuutta myydä kyseisiä osia varaosina loppukäyttäjille tai riippumattomille korjaamoille tai muille palveluntarjoajille, joita ostaja ei ole valtuuttanut korjaamaan tai huoltamaan tavaroitaan. Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklan a, b ja c alakohdassa säädetään kolmesta muusta vakavimmasta kilpailunrajoituksesta, jotka koskeva varaosien toimitussopimuksiin.
- (22) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklan a alakohdassa käsitellään valikoivan jakelujärjestelmän jäsenen harjoittamaa moottoriajoneuvojen varaosien myyntiä riippumattomille korjaamoille. Tällä säännöksellä on eniten merkitystä sellaisten varaosien ryhmässä, joita kutsutaan myös omaan tarpeeseen tuotettaviksi osiksi ja joita on mahdollista saada ainoastaan moottoriajoneuvon valmistajalta tai sen valtuutettujen verkostojen jäseniltä. Jos toimittaja ja jakelija sopivat, että tällaisia osia ei saa toimittaa riippumattomille korjaamoille, tällainen sopimus todennäköisesti sulkisi kyseiset korjaamo- ja huoltopalvelujen markkinoilta ja rikkoisi perussopimuksen 101 artiklaa.
- (23) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklan b alakohta käsittelee suoraa tai välillistä rajoitusta, josta varaosien, korjaustyökalujen tai vianmääritys- tai muiden laitteiden toimittaja ja moottoriajoneuvon valmistaja sopivat ja joka rajoittaa toimittajan mahdollisuutta myydä kyseisiä tavaroita valtuutetuille ja/tai riippumattomille jakelijoille ja korjaamoille. Ns. työkalujärjestelyt komponenttien toimittajien ja moottoriajoneuvon valmistajien välillä ovat yksi esimerkki tämäntyyppisestä välillisestä rajoituksesta. Tässä yhteydessä olisi tarkasteltava tiettyjen alihankintasopimusten arvioinnista ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kannalta 18 päivänä joulukuuta 1978 annettua komission tiedonantoa ⁽¹⁾ (alihankintasopimuksia koskeva tiedonanto). Perussopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei yleensä sovelleta järjestelyihin, joissa moottoriajoneuvon valmistaja toimittaa komponenttien valmistajalle tiettyjen komponenttien tuotantoa varten välttämättömän työkalun, osallistuu tuotekehityskuluihin tai tarjoaa

välttämättömiä ⁽²⁾ immateriaalioikeuksia tai taitotietoa eikä hyväksy sitä, että näitä tekijöitä käytettäisiin myynnin jälkeisillä markkinoilla suoraan myytävien varaosien tuotannossa. Jos moottoriajoneuvon valmistaja toisaalta vaatii komponenttien toimittajaa luovuttamaan tällaiseen työkaluun liittyvän omistajuuden, immateriaalioikeudet, taitotiedon, osallistuu ainoastaan vähäisellä osuudella tuotekehityskustannuksiin tai ei tarjoa välttämättömiä työkaluja, immateriaalioikeuksia tai taitotietoa, tällaista sopimusta ei pidetä varsinaisena alihankintajärjestelynä. Sen vuoksi se voi kuulua perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, ja sitä voidaan arvioida ryhmäpoikkeusasetusten säännösten mukaisesti.

- (24) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklan c alakohta käsittelee moottoriajoneuvon valmistajan, joka käyttää komponentteja moottoriajoneuvojen alkuperäistä kokoonpanoa varten, ja kyseisten komponenttien toimittajan sopimusta, joka rajoittaa toimittajan mahdollisuutta varustaa toimitetut komponentit tai varaosat tavaramerkillään tai muulla tunnuksellaan toimivalla ja helposti näkyvällä tavalla. Jotta kuluttajan valinnanmahdollisuuksia voidaan lisätä, korjaamojen ja kuluttajien pitäisi pystyä tunnistamaan, mitkä vaihtoehtoisten toimittajien tarjoamat varaosat sopivat tiettyyn moottoriajoneuvoon vastaavalla tavalla kuin ajoneuvon valmistajan tuotemerkillä varustetut osat. Tavaramerkin tai muun tunnuksen merkintä komponentteihin ja varaosiin helpottaa OES-valmistajien tarjoamien soveltuviin varaosien tunnistamista. Estämällä tämän mahdollisuuden moottoriajoneuvon valmistajat voivat rajoittaa OES-osien markkinointia ja vähentää kuluttajien valinnanmahdollisuuksia perussopimuksen 101 artiklan vastaisella tavalla.

IV. ERITYISRAJOITUSTEN ARVIOINTI

- (25) Moottoriajoneuvoalan vertikaalisten sopimusten osapuolten pitäisi käyttää näitä suuntaviivoja yhdessä yleisten vertikaalisten suuntaviivojen kanssa ja niiden täydennykseksi, kun ne arvioivat erityisrajoitusten yhteensopivuutta perussopimuksen 101 artiklan kanssa. Tässä jaksossa annetaan yhden tuotemerkin määrittämiseen ja valikoivaan jakeluun liittyvää erityisohjeistusta, sillä kyseiset alat ovat erityisen merkityksellisiä arvioitaessa näiden suuntaviivojen II jaksossa tarkoitettuja sopimusryhmiä.

1. Yhden tuotemerkin määrittämistä koskevat velvoitteet

- i) *Yhden tuotemerkin määrittämistä koskevien velvoitteiden arviointi ryhmäpoikkeusasetusten mukaan*

- (26) Moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 3 artiklan ja yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan moottoriajoneuvon toimittaja ja jakelija, joilla on enintään 30 prosentin osuus

⁽²⁾ Jos moottoriajoneuvon valmistaja tarjoaa työkalun, immateriaalioikeuksia tai taitotietoa osien toimittajalle, tähän järjestelyyn ei sovelleta alihankintasopimuksia koskevaa tiedonantoa, jos komponenttien toimittajalla on jo käytettävissään tämä työkalu, immateriaalioikeus tai taitotieto tai jos se voisi saada ne kohtuullisin edellytyksin, sillä näissä olosuhteissa valmistajan panos ei ole välttämätön.

⁽¹⁾ EYVL C 1, 3.1.1979, s. 2.

merkityksellisistä markkinoista, voivat sopia yhden tuotemerkin määräämistä koskevasta velvoitteesta, jonka mukaan jakelijan on ostettava moottoriajoneuvot ainoastaan toimittajalta tai muilta toimittajan nimeämiltä yrityksiltä edellyttäen, että tällaisten kilpailukieltovelvoitteiden kesto on rajoitettu enintään viiteen vuoteen. Samaa periaatetta sovelletaan toimittajien ja valtuutettujen korjaamojen ja/tai varaosien jakelijoiden välisiin sopimuksiin. Velvoitteiden jatkaminen viittä vuotta pidemmäksi ajaksi edellyttää molempien sopimuspuolten erillistä suostumusta, eikä sellaisia esteitä saisi olla, jotka estävät jakelijaa lopettamasta kilpailukieltovelvoitteen noudattamisen viisivuotisjakson päätyttyä. Kilpailukieltovelvoitteet eivät kuulu ryhmäpoikkeusasetusten soveltamisalaan, jos niiden kesto on määrittämätön tai ylittää viisi vuotta, vaikka ryhmäpoikkeusasetuksia sovellettaisiin kuitenkin vertikaalisen sopimuksen muihin osiin. Sama koskee kilpailukieltovelvoitteita, joiden voimassaoloa voidaan jatkaa automaattisesti viiden vuoden jälkeen. Esteet, sopimuksen irtisanomisella uhkailu tai pelotelu sillä, että yhden tuotemerkin määräämistä koskeva velvoite asetetaan uudelleen ennen kuin on kulunut riittävästi aikaa, jotta jakelija tai uusi toimittaja voisi kuolettaa investointien aiheuttamat uponneet kustannukset, tulkitaan kyseisen yhden tuotemerkin määräämistä koskevan velvoitteen automaattiseksi jatkamiseksi.

(27) Yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan poikkeuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät suorat tai välilliset velvoitteet, jotka aiheuttavat sen, että valikoivan jakelujärjestelmän jäsenet eivät myy tiettyjen kilpailevien toimittajien tuotemerkkejä. Erityishuomiota olisi kiinnitettävä tapaan, jolla yhden tuotemerkin määräämistä koskevia velvoitteita sovelletaan olemassa oleviin, useita tuotemerkkejä edustaviin jälleenmyyntiin, jotta voidaan varmistaa, että kyseiset velvoitteet eivät ole osa kokonaisstrategiaa yhden tai useamman tietyn toimittajan ja erityisesti uusien tai heikompien kilpailijoiden aiheuttaman kilpailun estämiseksi. Tällaisia ongelmia voisi aiheutua erityisesti silloin, kun näiden suuntaviivojen 34 kohdassa mainitut markkinaosuusrajat ylittyvät ja jos tämännäköisiä rajoituksia soveltavalla toimittajalla on merkityksellisillä markkinoilla sellainen asema, että se pystyy edistämään tuntuvasti yleistä poissulkemisvaikutusta⁽¹⁾.

(28) Vertikaalisten sopimusten kilpailukieltovelvoitteet eivät ole vakavimpia kilpailunrajoituksia, mutta niillä voi kuitenkin markkinaolosuhteista riippuen olla kielteisiä vaikutuksia, jotka voivat saattaa nämä sopimukset perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan⁽²⁾. Yksi tällainen haittavaikutus voi syntyä, jos markkinoillepääsyn tai laajentamisen esteitä korotetaan kilpailevia toimittajia poissulkevalla tavalla ja kuluttajia haitataan erityisesti korottamalla

⁽¹⁾ Ks. komission tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (*de minimis* -sopimukset), EYVL C 368, 22.12.2001, s. 13.

⁽²⁾ Niiden seikkojen osalta, jotka on otettava huomioon arvioitaessa kilpailukieltovelvoitteita perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ks. yleisten vertikaalisten suuntaviivojen kyseistä asiaa käsittelevä jakso ja erityisesti 129–150 kohta.

tuotteiden hintoja, rajoittamalla tuotevalikoimaa tai heikentämällä tuotteiden laatua tai tuoteinnovaatioiden tasoa.

(29) Kilpailukieltovelvoitteilla voi kuitenkin olla myös myönteisiä vaikutuksia, jotka saattavat oikeuttaa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisen. Ne voivat esimerkiksi auttaa ns. vapaamatkustajiin liittyvän ongelman ratkaisemisessa, millä tarkoitetaan sitä, että yksi toimittaja hyötyy toisen tekemistä investoinneista. Toimittaja voi esimerkiksi investoida jakelijan liiketiloihin ja houkutellessa investointien vuoksi asiakkaita kilpailevalle tuotemerkillä, jota myös myydään samoissa liiketiloissa. Sama pätee toimittajan tekemiin muuntotyyppeihin investointeihin, joita jakelija voi hyödyntää myydäkseen kilpailevien valmistajien moottoriajoneuvoja, kuten koulutusinvestoinnit.

(30) Toinen moottoriajoneuvoalan kilpailukieltovelvoitteiden myönteinen vaikutus liittyy tuotekuvan ja jakeluverkoston maineen parantamiseen. Tällaisilla rajoituksilla saatetaan edistää tuotekuvan luomista ja ylläpitämistä jakelijoihin kohdistettavan yhdenmukaisuusvaatimuksen ja laatuvaatimusten kautta. Näin voidaan myös parantaa tuotemerkin houkuttelevuutta loppukuluttajien kannalta ja lisätä sen myyntiä.

(31) Yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan d alakohdassa määritellyllä kilpailukieltovelvoitteella tarkoitetaan:

”a) mitä tahansa suoraa tai välillistä velvoitetta, joka aiheuttaa sen, että ostaja ei voi valmistaa, ostaa, myydä eikä jälleenmyydä sopimuksessa tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen kanssa kilpailevia tavaroita tai palveluja, taikka

b) mitä tahansa suoraa tai välillistä ostajalle asetettua velvoitetta, jonka mukaan tämän on ostettava toimittajalta tai toimittajan osoittamalta muulta yritykseltä yli 80 prosenttia sopimuksessa tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen tai merkityksellisillä markkinoilla niiden kanssa korvattavissa olevien hyödykkeiden ostojen kokonaismäärästä.”

(32) Toimittaja voi sitoa jakelijan omiin tuotemerkkeihinsä suorien keinojen lisäksi välillisin keinoin, joilla on sama vaikutus. Moottoriajoneuvoalalla tällaisia välillisiä keinoja voivat olla seuraavat: laatustandardit, jotka on suunniteltu erityisesti ehkäisemään jakelijoita myymästä kilpailevien tuotemerkkien tuotteita⁽³⁾; bonukset, joiden ehtona on jakelijan suostuminen yksinomaan yhden tuotemerkin myyntiin; myyntitavoitealennukset tai muut vaatimukset, kuten vaatimus erillisen oikeushenkilön perustamisesta kilpailevan tuotemerkin myymiseksi tai velvoite esitellä

⁽³⁾ Ks. asiat BMW, IP/06/302, 13.3.2006, ja Opel 2006, IP/06/303, 13.3.2006.

kilpailevaa tuotemerkkiä erillisissä myyntitiloissa sellaisella maantieteellisellä alueella, jolla tällaisen vaatimuksen täytäminen ei ole taloudellisesti kannattavaa (esimerkiksi harvaanasutut alueet).

(33) Yleisessä vertikaalisessa ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetty ryhmäpoikkeus kattaa kaikki suorat ja välilliset kilpailukieltovelvoitteet edellyttäen, että toimittajan ja jakelijan markkinaosuudet eivät ylitä 30:tä prosenttia eikä kilpailukieltovelvoitteen kesto ylitä viittä vuotta. Vaikka yksittäiset sopimukset täyttäisivät nämä edellytykset, kilpailukieltovelvoitteiden käyttö voi kuitenkin johtaa kilpailunvastaaisiin vaikutuksiin, jotka ovat myönteisiä vaikutuksia merkittävämpiä. Moottoriajoneuvoteollisuudessa tällaisen nettomääräiset kilpailunvastaaiset vaikutukset voisivat olla erityisesti seurausta kumulatiivisista vaikutuksista, jotka johtaisivat kilpailevien tuotemerkkien sulkemiseen markkinoilta.

(34) Moottoriajoneuvojen jälleenmyynnissä vähittäiskaupan tasolla tämäntyyppinen markkinoilta sulkeminen on epätodennäköistä silloin, kun kaikilla toimittajilla on alle 30 prosentin markkinaosuudet ja kaikkien niiden moottoriajoneuvojen myynnin kokonaisprosenttiosuus, joita yhden tuotemerkin määräämistä koskeva velvoite koskee kyseisillä markkinoilla (eli koko sidottu markkinaosuus), on alle 40 prosenttia⁽¹⁾. Jos yhden muun kuin määräävässä asemassa olevan toimittajan osuus on yli 30 prosenttia merkityksellisistä markkinoista ja kaikkien muiden toimittajien markkinaosuudet ovat alle 30 prosenttia, kumulatiivisen kilpailunvastaaisen vaikutuksen aiheutuminen on epätodennäköistä niin kauan kuin koko sidottu markkinaosuus ei ylitä 30:tä prosenttia.

(35) Jos pääsy uusien moottoriajoneuvojen myyntimarkkinoille ja kilpailua siellä rajoitetaan merkittävästi yhden tuotemerkin määräämistä koskevia velvoitteita sisältävillä samankaltaisten vertikaalisten sopimusten rinnakkaisien verkostojen kumulatiivisilla vaikutuksilla, komissio voi peruuttaa ryhmäpoikkeuksen soveltamisesta johtuvan edun perustamisopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16 päivänä joulukuuta 2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003⁽²⁾ 29 artiklan nojalla. Peruuttamispäätös voidaan osoittaa erityisesti niille toimittajille, jotka vaikuttavat merkittäväällä tavalla kumulatiiviseen poissulkevaan vaikutukseen merkityksellisillä markkinoilla. Jos kyseinen vaikutus syntyy kansallisilla markkinoilla, asianomaisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen voi niin ikään peruuttaa ryhmäpoikkeuksen soveltamisesta johtuvan edun kyseisellä alueella.

(36) Jos samankaltaisia vertikaalisia rajoituksia sisältävien sopimusten rinnakkaiset verkostot kattavat yli 50 prosenttia tietyistä markkinoista, komissio voi hyväksyä asetuksen,

jossa todetaan, että ryhmäpoikkeusta ei sovelleta kyseisillä markkinoilla kyseisiin rajoituksiin. Tällainen tilanne on mahdollinen erityisesti silloin, jos yhden tuotemerkin määräämistä koskevien velvoitteiden laaja-alaisesta käytöstä johtuvat kumulatiiviset vaikutukset aiheuttavat kuluttajille haittaa kyseisillä markkinoilla.

(37) Kun arvioidaan jakelijan vuotuisten kokonaisostojen perusteella laskettavia vähimmäisostovelvoitteita, ryhmäpoikkeuksen soveltamisesta johtuva etu saatetaan peruuttaa kumulatiivisten kilpailunvastaisten vaikutusten syntyessä, vaikka toimittaja asettaisi vähimmäisostovelvoitteen, joka on alle yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan d alakohdassa asetetun 80 prosentin rajan. Sopimuspuolten on arvioitava, estääkö jakelijalle asetettu velvoite, jonka mukaan tietty prosenttiosuus moottoriajoneuvojen kokonaisostoista on oltava toimittajan tuotemerkkiä, jakelijaa kyseisissä olosuhteissa ottamasta myyntivalikoimaansa yhtä tai useampaa kilpailevaa tuotemerkkiä. Tämän vuoksi jopa sellainen vähimmäisostovaatimus, joka on vähemmän kuin 80 prosenttia vuosittaisista kokonaisostoista, katsotaan yhden tuotemerkin määräämistä koskeväksi velvoitteeksi, jos se velvoittaa jakelijan, joka haluaisi myyntivalikoimaansa uuden itse valitsemansa tuotemerkin kilpailulta valmistajalta, ostamaan niin paljon enemmän sen sillä hetkellä myymän tuotemerkin moottoriajoneuvoja, että jakelijan liiketoiminnasta tulisi taloudellisesti kannattamatonta⁽³⁾. Tällainen vähimmäisostovelvoite voi myös johtaa yhden tuotemerkin määräämistä koskevan velvoitteen syntymiseen, jos se pakottaa kilpailevan toimittajan jakamaan ennakoitun myyntivolyymin tietyllä alueella usealle jakelijalle. Tämä johtaa moninkertaisiin investointeihin ja myyntiedustuksen hajanaisuuteen.

ii) Ryhmäpoikkeusasetusten ulkopuolelle jäävien yhden tuotemerkin määräämistä koskevien velvoitteiden arviointi

(38) Sopimuspuolet voivat myös joutua arvioimaan yhden tuotemerkin määräämistä koskevien velvoitteiden yhteensopivuutta kilpailusääntöjen kanssa sellaisten sopimusten osalta, joihin ei voida soveltaa ryhmäpoikkeusta, koska sopimuspuolten markkinaosuudet ylittävät 30 prosenttia tai sopimuksen kesto ylittää viisi vuotta. Tällaiset sopimukset on sen vuoksi arvioitava tapauskohtaisesti, jotta voidaan määrittää, kuuluvatko ne perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Jos ne kuuluvat, on lisäksi arvioitava, voidaanko sopimukseen soveltaa rajoittavia vaikutuksia kompensoivien tehokkuusetujen perusteella perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrättyä poikkeusta. Yksittäistapauksen arvioinnissa sovelletaan yleisten vertikaalisten suuntaviivojen VI.2.1 jaksossa vahvistettuja periaatteita.

⁽³⁾ Esimerkiksi jos jälleenmyyjä ostaa 100 A-tuotemerkistä autoa vuodessa kysynnän kattamiseksi ja haluaa ostaa 100 B-tuotemerkistä autoa, A-tuotemerkkiä koskeva 80 prosentin vähimmäisostovelvoite merkitsisi, että seuraavana vuonna jälleenmyyjän olisi ostettava 160 A-tuotemerkistä autoa. Koska markkinaosuudet pysyvät todennäköisesti suhteellisen vakaina, jälleenmyyjälle jäisi todennäköisesti laaja varasto myymättömiä A-tuotemerkkisiä autoja. Sen olisi sen vuoksi pakko supistaa merkittävästi B-tuotemerkin ostojaan tällaisen varastotilanteen välttämiseksi. Tapauksen erityispiirteistä riippuen tällaista käytäntöä voidaan pitää yhden tuotemerkin määräämistä koskevana velvoitteena.

⁽¹⁾ Ks. yleiset vertikaaliset suuntaviivat, 141 kohta.

⁽²⁾ EYVL L 1, 4.1.2003, s. 1.

(39) Moottoriajoneuvojen valmistajan tai sen maahantuojan ja varaosien jakelijan ja/tai valtuutettujen korjaamojen väliset sopimukset eivät kuulu ryhmäpoikkeusasetusten soveltamisalaan, kun sopimuspuolten markkinaosuudet ylittävät 30 prosentin kynnysarvon. Tämä tilanne on todennäköinen useimpien tämäntyyppisten sopimusten tapauksessa. Näissä olosuhteissa arviointia edellyttäviä yhden tuotemerkin määräämistä koskevia velvoitteita ovat kaikenlaiset rajoitukset, joilla rajoitetaan suoraan tai välillisesti valtuutettujen jakelijoiden tai korjaamojen mahdollisuutta hankkia kolmansilta alkuperäisiä tai laadultaan vastaavia varaosia. Valtuutetun korjaamon veloitetta käytetään moottoriajoneuvon valmistajan toimittamia alkuperäisiä varaosia takuukorjauksiin, ilmaisiin huoltoihin ja moottoriajoneuvojen takaisinkutsujen aiheuttamiin töihin ei pidetä kuitenkaan yhden tuotemerkin määräämistä koskevana veloitteena, vaan pikemminkin objektiivisesti oikeutettuna vaatimuksena.

(40) Yhden tuotemerkin määräämistä koskevat velvoitteet uusien moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä koskevissa sopimuksissa voivat myös edellyttää tapauskohtaista arviointia, jos sopimusten kesto ylittää viisi vuotta ja/tai toimittajan markkinaosuus ylittää 30 prosenttia. Tämä tilanne voi koskea tiettyjä toimittajia joissakin jäsenvaltioissa. Sopimuspuolten olisi tällöin tarkasteltava toimittajan ja ostajan markkinaosuuksien lisäksi koko sidottua markkinaosuutta ja otettava tässä huomioon 34 kohdassa mainitut kynnysarvot. Näiden kynnysarvojen ylittyessä yksittäistapaukset arvioidaan yleisten vertikaalisten suuntaviivojen VI.2.1 jaksossa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti.

(41) Ryhmäpoikkeusasetusten soveltamisalan ulkopuolella jäävissä tapauksissa jakelijan vuotuisten kokonaisostojen perusteella laskettujen vähimmäisostovelvoitteiden arvioinnissa otetaan huomioon asian kannalta merkitykselliset tosiseikat. Erityisesti alle 80 prosentin tasolle jakelijan vuotuisista kokonaisostoista asetettu vähimmäisostovaatimus katsotaan yhden tuotemerkin määräämistä koskeväksi velvoitteeksi, jos se estäisi jakelijaa lisäämästä valikoimaansa yhtä tai useampaa kilpailevaa tuotemerkkiä.

2. Valikoiva jakelu

(42) Valikoiva jakelu on tällä hetkellä yleisin jakelumuoto moottoriajoneuvoalalla. Sen käyttö on yleistä sekä moottoriajoneuvojen jakelussa että korjaus- ja huoltopalveluissa ja varaosien jakelussa.

(43) Puhtaasti laadullisessa valikoivassa jakelussa jakelijat ja korjaamot valitaan ainoastaan hyödykkeen tai palvelun ominaisuuksien edellyttämien objektiivisten perusteiden mukaan, kuten myyntihenkilöstön tekniset taidot, myyntitilojen ominaisuudet, myyntitekniikat ja jakelijalta edellytety-

jen myyntipalvelujen tyyppi⁽¹⁾. Tällaisten perusteiden soveltaminen ei rajoita suoraan toimittajan verkostoon hyväksyttävien jakelijoiden tai korjaamojen määrää. Puhtaasti laadullisen valikoivan jakelun katsotaan yleensä jäävän perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle, koska sillä ei ole kilpailuvastaisia vaikutuksia, jos seuraavat kolme ehtoa täyttyvät. Ensiksi hyödykkeen ominaisuuksien on edellytettävä valikoivaa jakelua siten, että valikoivan jakelujärjestelmän käyttö on perusteltua hyödykkeen laadun turvaamiseksi ja sen oikean käytön varmistamiseksi. Toiseksi jakelijat ja korjaamot on valittava käyttäen objektiivisia laadullisia perusteita, jotka koskevat samalla tavalla kaikkia mahdollisia jakelijoita ja korjaamoja ja joita ei sovelleta syrjivällä tavalla. Kolmanneksi perusteiden avulla ei saa asettaa ankarampia vaatimuksia kuin on välttämätöntä.

(44) Laadullisessa valikoivassa jakelussa jakelijat ja korjaamot valitaan pelkästään hyödykkeen tai palvelun ominaisuuksien edellyttämien objektiivisten perusteiden mukaan. Määrällinen valikointi lisää sen sijaan muita valintaperusteita, jotka rajoittavat suuremmin jakelijoiden tai korjaamojen mahdollista lukumäärää joko vahvistamalla suoraan niiden lukumäärän tai esimerkiksi edellyttämällä vähimmäismyymintitasoa. Määrällisiin perusteisiin pohjautuvien verkostojen katsotaan yleensä rajoittavan kilpailua enemmän kuin pelkästään laadulliseen valikointiin perustuvat, ja ne kuuluvat todennäköisemmin perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

(45) Jos valikoivat jakelusopimukset kuuluvat perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, sopimuspuolten on arvioitava, voidaanko sopimuksiin soveltaa ryhmäpoikkeusasetuksia tai yksittäin perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan poikkeusta.

i) *Valikoivan jakelun arviointi ryhmäpoikkeusasetusten mukaan*

(46) Ryhmäpoikkeusasetuksilla myönnetään poikkeus valikoiville jakelusopimuksille riippumatta siitä, sisältävätkö ne määrällisiä vai yksinomaan laadullisia valintaperusteita edellyttäen, että osapuolten markkinaosuudet eivät ylitä 30 prosentin rajaa. Poikkeuksen myöntämisen ehtona on kuitenkin se, että sopimukset eivät saa sisältää yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklassa ja

⁽¹⁾ Olisi kuitenkin muistettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puhtaasti laadulliset valikoivat jakelujärjestelmät voivat rajoittaa kilpailua silloin, kun tällaisia järjestelmiä on olemassa sellainen määrä, joka ei jätä tilaa muihin eri kilpailutapoihin perustuville jakelumuodoille. Tätä tilannetta ei yleensä synny uusien moottoriajoneuvojen myyntimarkkinoilla, joilla leasing ja muut vastaavat järjestelyt ovat realistinen vaihtoehto moottoriajoneuvon ostamiselle, eikä korjaus- ja huoltomarkkinoilla, kunhan riippumattomat korjaamot tarjoavat kuluttajille vaihtoehtoisen kanavan moottoriajoneuvojen ylläpitoon. Ks. esimerkiksi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio asiassa T-88/92, *Groupement d'achat Édouard Leclerc v. komissio*, Kok. 1996, s. II-1961.

moottoriajoneuvojen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklassa vahvistettuja vakavimpia kilpailunrajoituksia tai yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 5 artiklassa säädettyjä poikkeuksen soveltamisalan ulkopuolelle jätettyjä rajoituksia.

(47) Yleisessä vertikaalisessa ryhmäpoikkeusasetuksessa luetelluista vakavimmista kilpailunrajoituksista kolme liittyy erityisesti valikoivaan jakeluun. Asetuksen 4 artiklan b alakohdan mukaan vakavimpia kilpailunrajoituksia ovat sellaiset, joilla rajoitetaan alueita tai asiakkaita, joille sopimuspuolena oleva ostaja voi myydä sopimuksessa tarkoitettuja tavaroita tai palveluita, lukuun ottamatta rajoitusta, joka koskee valikoivan jakelujärjestelmän jäsenten harjoittamaa myyntiä valtuuttamattomille jakelijoille markkinoilla, joilla kyseistä järjestelmää sovelletaan. Asetuksen 4 artiklan c alakohta liittyy sopimukseen, joilla rajoitetaan vähittäiskaupan portaalla toimivien valikoivan jakelujärjestelmän jäsenten aktiivista tai passiivista myyntiä loppukäyttäjille, rajoittamalla kuitenkin mahdollisuutta kieltää järjestelmän jäsentä toimimasta valtuuttamattomassa sijoittautumispaikassa. Asetuksen 4 artiklan d alakohta liittyy sopimukseen, joilla rajoitetaan ristikkäisiä toimituksia valikoivaan jakelujärjestelmään kuuluvien jakelijoiden välillä, myös kaupan eri portailla toimivien jakelijoiden välillä. Nämä vakavimmat kilpailunrajoitukset ovat erityisen merkityksellisiä moottoriajoneuvojen jakelussa.

(48) Sisämarkkinoiden ansiosta kuluttajat voivat ostaa moottoriajoneuvoja toisista jäsenvaltioista ja hyödyntää niiden välisiä hintaeroja. Komissio pitää rinnakkaiskaupan suojelua tällä alalla merkittävänä kilpailuvoitteena. Kuluttajien mahdollisuus ostaa hyödykkeitä toisista jäsenvaltioista on erityisen merkittävä moottoriajoneuvojen tapauksessa, koska kyseessä on arvokas tavara ja muualta unionissa moottoriajoneuvon ostava kuluttaja saa suoran hyödyn edullisemman hinnan muodossa. Sen vuoksi komissio katsoo, että jakelusopimusten ei pitäisi rajoittaa rinnakkaiskauppaa, sillä tällaisen tilanteen ei voida odottaa täyttävän perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrättyjä edellytyksiä⁽¹⁾.

(49) Komissio on tutkinut useita kanteita sellaisia moottoriajoneuvon valmistajia vastaan, jotka ovat syyllistyneet rinnakkaiskaupan rajoittamiseen, ja yhteisöjen tuomioistuimet⁽²⁾ ovat useimmiten vahvistaneet sen päätökset. Saadut koke-

mukset osoittavat, että rinnakkaiskaupan rajoitukset voivat olla monenmuotoisia. Toimittaja voi esimerkiksi painostaa jakelijoita, uhkailla niitä sopimuksen irtisanomisella, jättää bonukset maksamatta, kieltäytyä kuluttajan maahantuoman tai eri jäsenvaltioihin sijoittautuneiden jakelijoiden ristikkäin toimittamien moottoriajoneuvojen takuusitoumusten täyttämistä tai antaa jakelijan odottaa huomattavasti pidempään samanlaisen moottoriajoneuvon luovutusta, kun kyseessä oleva asiakas asuu toisessa jäsenvaltiossa.

(50) Yksi erityinen esimerkki rinnakkaiskaupan välillisestä rajoittamisesta on tilanne, jossa jakelija ei pysty saamaan uusia moottoriajoneuvoja, joiden tekniset ominaisuudet soveltuvat rajat ylittävään myyntiin. Näissä erityisolosuhteissa ryhmäpoikkeusetu voi riippua siitä, toimittaako toimittaja jakelijoilleen moottoriajoneuvoja, joiden tekniset ominaisuudet ovat samat kuin toisessa jäsenvaltiossa kyseisistä maista lähtöisin oleville asiakkaille myydyissä moottoriajoneuvoissa (ns. saatavuuslauseke)⁽³⁾.

(51) Sovellettaessa ryhmäpoikkeusasetuksia ja erityisesti yleisen vertikaalisen ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan c alakohdtaa loppukäyttäjien käsite sisältää leasing-yhtiöt. Tämä tarkoittaa erityisesti, että valikoivan jakelujärjestelmän jakelijoita ei saa estää myymästä uusia moottoriajoneuvoja valitsemilleen leasing-yhtiöille. Valikoivaa jakelua käyttävä toimittaja voi kuitenkin kieltää jakelijoita myymästä uusia moottoriajoneuvoja leasing-yhtiöille silloin, kun on toteen näytettävissä oleva riski siitä, että leasing-yhtiö jälleenmyy ne uusina. Sen vuoksi toimittaja voi vaatia jälleenmyyjää tarkastamaan sovellettavat yleiset leasing-ehdot ennen myyntiä tietylle yritykselle, jotta voidaan varmistaa, että kyseinen yritys on todella leasing-yhtiö eikä valtuuttamaton jälleenmyyjä. Jälleenmyyjälle asetettu velvoite esittää toimittajalle jäljennökset jokaisesta leasing-sopimuksesta ennen kuin jälleenmyyjä myy moottoriajoneuvon leasing-yhtiölle, katsottaisiin kuitenkin välilliseksi myynnin rajoittamiseksi.

(52) "Loppukäyttäjän" käsite kattaa myös välittäjän kautta ostavat kuluttajat. Välittäjällä tarkoitetaan henkilöä tai yritystä, joka ostaa uuden moottoriajoneuvon nimetyn kuluttajan puolesta mutta joka ei ole jakeluverkoston jäsen. Näillä toimijoilla on merkittävä rooli moottoriajoneuvoalalla. Välittäjät avustavat kuluttajia erityisesti ostettaessa moottoriajoneuvoja toisista jäsenvaltioista. Välittäjä-asema olisi säännönmukaisesti osoitettava voimassaolevalla valtuutuksella, joka sisältää ennen ostotapahtumaa saadun

⁽¹⁾ Yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut, että rajatylittävän kaupan rajoitukset saattavat aiheuttaa haittaa kuluttajille, asiassa C-551/03 P, *General Motors*, Kok. 2006, s. 1-3173, 67 ja 68 kohta; asiassa C-338/00 P, *Volkswagen v. komissio*, Kok. 2003, s. 1-9189, 44 ja 49 kohta, sekä asiassa T-450/05, *Peugeot v. komissio*, tuomio 9. heinäkuuta 2009, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 46-49 kohta.

⁽²⁾ Komission päätös 98/273/EY, tehty 28. tammikuuta 1998 asiassa IV/35.733 – VW; komission päätös 2001/146/EY, tehty 20. syyskuuta 2000 asiassa COMP/36.653 – Opel, EYVL L 59, 28.2.2001, s. 1; komission päätös 2002/758/EY, tehty 10. lokakuuta 2001 asiassa COMP/36.264 – Mercedes-Benz, EYVL L 257, 25.9.2002, s. 1; komission päätös 2006/431/EY, tehty 5. lokakuuta 2005 asioissa F-2/36.623/36.820/37.275 – SEP ym./Peugeot SA.

⁽³⁾ Yhdistetyt asiat 25 ja 26/84, *Ford-Werke AG ja Ford of Europe Inc. v. Euroopan yhteisöjen komissio*, Kok. 1985, s. 2725.

kuluttajan nimen ja osoitteen. Internetin käyttö asiakkaiden houkutteluun tietyille moottoriajoneuvomallille ja sähköisten valtuutusten kerääminen ei vaikuta asemaan välittäjänä. Välittäjät on syytä erottaa riippumattomista jälleenmyyjistä, jotka ostavat ajoneuvoja myytäväksi edelleen mutta jotka eivät toimi tietyn kuluttajan puolesta. Riippumattomia jälleenmyyjä ei pidetä ryhmäpoikkeusasetuksissa tarkoitettuina loppukäyttäjinä.

ii) *Ryhmäpoikkeusasetusten soveltamisalan ulkopuolelle jäävän valikoivan jakelun arviointi*

- (53) Kuten yleisten vertikaalisten suuntaviivojen 175 kohdassa selitetään, valikoivan jakelun mahdollisia kilpailuriskejä ovat tuotemerkin sisäisen kilpailun väheneminen ja erityisesti kumulatiivisten vaikutusten tapauksessa tietynlaisten jakelijoiden sulkeminen markkinoilta ja toimittajien tai ostajien välisen kilpailuvastaisen yhteistyön helpottuminen.
- (54) Kun arvioidaan valikoivan jakelun mahdollisia kilpailuvastaisia vaikutuksia perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan nojalla, puhtaasti laadullinen valikoiva jakelu on erotettava määrällisestä valikoivasta jakelusta. Kuten 43 kohdassa todettiin, laadullinen valikoiva jakelu ei yleensä kuulu perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.
- (55) Vaikka sopimusverkostoon ei sovellettaisi ryhmäpoikkeusta, koska vähintään yhden osapuolen markkinaosuus ylittää 30 prosentin kynnyksen, tämä ei tarkoita, että tällaiset sopimukset olisivat laittomia. Sopimuspuolten on kuitenkin tarkasteltava sopimuksia yksittäin arvioidakseen, kuuluvatko ne perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, ja jos ne kuuluvat, voidaananko niihin siitä huolimatta soveltaa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan poikkeusta.
- (56) Kun tarkastellaan uusien moottoriajoneuvojen jakelun erityispiirteitä, määrällinen valikoiva jakelu täyttää yleensä perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrätyt edellytykset, jos sopimuspuolten markkinaosuudet eivät ylitä 40:tä prosenttia. Sopimuspuolten olisi kuitenkin tällöin otettava huomioon, että tietyn tyyppisten valintaperusteiden käyttö saattaa vaikuttaa siihen, täyttävätkö sopimukset perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrätyt edellytykset. Vaikka esimerkiksi sijaintilausekkeiden käyttäminen uusien moottoriajoneuvojen valikoivissa jakelusopimuksissa, eli sopimukseen sisältyy kielto estää valikoivan jakelijärjestelmän jäsentä toimimasta valtuuttamattomalla sijoittautumispaikalla, yleensä tarjoaa tehokkuusetuja tehostuneen logistiikan ja ennustettavamman verkostokattavuuden muodossa, haitat saattavat kumota nämä edut, jos toimittajan markkinaosuus on erittäin suuri. Tällaisiin lausekkeisiin ei välttämättä voida soveltaa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan poikkeusta.

- (57) Arvioitaessa tapauskohtaisesti valtuutettuja korjaamoja koskevaa valikoivaa jakelua on myös otettava huomioon tietyt kysymykset. Jos korjaus- ja huoltopalveluilla on uusien moottoriajoneuvojen myyntimarkkinoista erilliset markkinat⁽¹⁾, tällaisia markkinoita pidetään merkkitkohtaisina. Kyseisillä markkinoilla kilpailu on pääasiassa riippumattomien korjaamojen ja kyseisen tuotemerkin valtuutettujen korjaamojen välistä.
- (58) Erityisesti riippumattomat korjaamot luovat tärkeää kilpailupainetta, sillä niiden liiketoimintatapa ja toimintakustannukset poikkeavat valtuutetuista verkostoista. Toisin kuin valtuutetut korjaamot, jotka käyttävät pitkälti ajoneuvon valmistajan tuotemerkillä varustettuja varaosia, riippumattomilla korjaamoilla on yleensä käytössä enemmän muita tuotemerkkejä. Moottoriajoneuvon omistaja voi tällöin valita kilpailevien varaosien välillä. Valtaosa uusien moottoriajoneuvojen korjauksista toteutetaan lisäksi tällä hetkellä valtuutetuissa korjaamoissa, joten on tärkeää, että valtuutettujen korjaamojen välinen kilpailu säilyy tehokkaana. Tämä on mahdollista vain silloin, kun uusien tulokkaiden pääsy verkostoon on avointa.
- (59) Komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten on tämän uuden sääntelykehiksen avulla helpompi suojella riippumattomien ja valtuutettujen korjaamojen välistä kilpailua sekä kunkin valtuutetun korjaamoverkoston jäsenten välistä kilpailua. Poikkeuksen piiriin kuuluvan markkinaosuusrajan alentaminen laadullisen valikoivan jakelun osalta 100 prosentista 30 prosenttiin laajentaa kilpailuviranomaisten toimintakenttää.
- (60) Arvioidessaan vertikaalisten sopimusten kilpailuvaikutuksia moottoriajoneuvojen myynnin jälkeisillä markkinoilla sopimuspuolten olisikin oltava tietoisia komission päämäärästä suojella kilpailua niin valtuutettujen korjaamoverkoston jäsenten välillä kuin kyseisten jäsenten ja riippumattomien korjaamojen välillä. Olisi sen vuoksi kiinnitettävä erityistä huomiota kolmeen toimintatapaan, jotka voivat

⁽¹⁾ Tietyissä olosuhteissa voidaan määritellä järjestelmien markkinat, jotka kattavat sekä moottoriajoneuvot että varaosat yhdessä, kun otetaan mm. huomioon moottoriajoneuvon elinkaari sekä käyttäjien mieltymykset ja ostokäyttäytyminen. Ks. merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta annettu komission tiedonanto, EYVL C 372, 9.12.1997, s. 5, 56 kohta. Yksi keskeinen tekijä on, tekeekö merkittävä osa ostajista valintansa moottoriajoneuvon elinkaaren aikana aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen. Esimerkiksi ostokäyttäytymisessä voi olla tuntuva eroja yksittäisten moottoriajoneuvojen ostajien ja sellaisten ostajien välillä, jotka ostavat kuorma-autokannan ja harjoittavat sen avulla liiketoimintaa ja jotka ottavat moottoriajoneuvojen ostohetkellä huomioon huoltokustannukset. Toinen merkittävä tekijä on, toimiiko myynnin jälkeisillä markkinoilla moottoriajoneuvon valmistajista riippumattomia varaosien toimittajia, korjaamoja ja/tai varaosien jakelijoita ja mikä niiden suhteellinen asema on. Useimmiten erilliset merkkitkohtaiset myynnin jälkeiset markkinat ovat olemassa erityisesti siksi, että pääosa ostajista on yksityishenkilöitä tai pk-yrityksiä, jotka ostavat moottoriajoneuvot ja myynnin jälkeisten markkinoiden palvelut erikseen, eikä niillä ole järjestelmällisesti käytössään tietoja, joiden perusteella voitaisiin ennakoitua arvioida moottoriajoneuvon omistamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

rajoittaa tätä kilpailua estämällä riippumattomia korjaamoja saamasta teknisiä tietoja tai käyttämällä väärin lakisääteisiä ja/tai laajennettuja takuusitoumuksia riippumattomien korjaamojen poissulkemiseen tai asettamalla valtuutettujen korjaamoverkostojen jäseneksi pääsyn ehdoksi muita kuin laadullisia perusteita.

- (61) Vaikka seuraavissa kolmessa alajaksossa käsitellään nimenomaisesti valikoivaa jakelua, samanlaisia kilpailunvastaisia poissulkevia vaikutuksia voisi aiheutua muuntyyppisistä vertikaalisista sopimuksista, jotka rajoittavat suoraan tai välillisesti moottoriajoneuvon valmistajaan sopimussuhteissa olevien huoltokumppaneiden määrää.

Riippumattomien toimijoiden saatavilla olevat tekniset tiedot

- (62) Puhtaasti laadullisen valikoivan jakelun katsotaan yleensä jäävän perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle kilpailunvastaisten vaikutusten puuttumisen vuoksi ⁽¹⁾. Valtuutettujen korjaamojen ja/tai varaosien jakelijoiden kanssa tehty laadulliset valikoivat jakelusopimukset voivat kuitenkin kuulua perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos yksi sopimuspuolista toimii kyseisten sopimusten yhteydessä tavalla, joka sulkee riippumattomat toimijat markkinoilta esimerkiksi siten, että niiden käyttöön ei anneta teknisiä korjaus- ja huoltotietoja. Tällöin riippumattomien toimijoiden käsite kattaa riippumattomat korjaamot ja varaosien valmistajat ja jakelijat, korjauslaitteiden ja -työkalujen valmistajat, teknisten tietojen julkaisijat, autokerhot, tiepalveluiden tarjoajat, tarkastus- ja testauspalveluiden tarjoajat sekä koulutuspalveluita korjaamoille tarjoavat yritykset.

- (63) Toimittajat tarjoavat valtuutetuille korjaamoille täydet tekniset tiedot, joita tarvitaan kyseisen tuotemerkin moottoriajoneuvojen korjaamiseen ja huoltoon. Ne ovat usein ainoita yrityksiä, jotka voivat tarjota korjaamoille kaikki kyseisen tuotemerkin edellyttämät tekniset tiedot. Jos toimittaja ei tarjoa riippumattomien toimijoiden käyttöön asianmukaisesti tuotemerkkikohtaisia teknisiä korjaus- ja huoltotietojaan, sen sopimuksista valtuutettujen korjaamojen ja/tai varaosien jakelijoiden kanssa aiheutuvat mahdolliset kielteiset vaikutukset saattavat vahvistua, ja tämä voi johtaa siihen, että sopimukset kuuluvat perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

⁽¹⁾ 54 kohdassa todetaan, tämä on yleensä tilanne korjaus- ja huolto-markkinoilla, kunhan riippumattomat korjaamot tarjoavat kuluttajille vaihtoehtoisen kanavan moottoriajoneuvojen ylläpitoon.

- (64) Lisäksi tarvittavien teknisten tietojen puute voisi johtaa riippumattomien toimijoiden markkina-aseman heikkeneeseen kuluttajien vahingoksi, koska varaosavalikoima supistuu merkittävästi, korjaus- ja huoltopalvelut ovat kalliimpia, korjaamovaihtoehdot vähenevät ja myös mahdollisia turvallisuusongelmia voi syntyä. Valtuutettua korjauspalvelua ja varaosien jakelua koskevista sopimuksista tavallisesti odotettavat tehokkuusedut eivät näissä olosuhteissa riittäisi kumoamaan kilpailunvastaisia vaikutuksia. Kyseiset sopimukset eivät siis noudattaisi perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrättyjä edellytyksiä.

- (65) Moottoriajoneuvojen tyyppihyväksynnästä kevyiden henkilö- ja hyötyajoneuvojen päästöjen (Euro 5 ja Euro 6) osalta ja ajoneuvojen korjaamiseen ja huoltamiseen tarvittavien tietojen saatavuudesta 20 päivänä kesäkuuta 2007 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 715/2007 ⁽²⁾ ja moottoriajoneuvojen tyyppihyväksynnästä kevyiden henkilö- ja hyötyajoneuvojen päästöjen (Euro 5 ja Euro 6) osalta ja ajoneuvojen korjaamiseen ja huoltamiseen tarvittavien tietojen saatavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2007 täytäntöönpanosta ja muuttamisesta 18 päivänä heinäkuuta 2008 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 692/2008 ⁽³⁾ säädetään 1 päivästä syyskuuta 2009 markkinoille saatettujen henkilöajoneuvojen korjaamiseen ja huoltamiseen tarvittavien tietojen jakamisesta. Moottoriajoneuvojen ja moottorien tyyppihyväksynnästä raskaiden hyötyajoneuvojen päästöjen osalta (Euro 6) ja ajoneuvojen korjaamiseen ja huoltamiseen tarvittavien tietojen saatavuudesta 18 päivänä kesäkuuta 2009 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 595/2009 ⁽⁴⁾ ja sen täytäntöönpanotoimenpiteillä säädetään vastaavasta järjestelmästä 1 päivästä tammikuuta 2013 markkinoille saatettavien hyötyajoneuvojen osalta. Komissio ottaa nämä asetukset huomioon arvioidessaan tapauksia, joissa epäillään, ettei teknisiä korjaus- ja huoltotietoja ole annettu moottoriajoneuvoista, jotka on saatettu markkinoille ennen kyseisiä päivämääriä. Kun arvioidaan, voiko tiettyjen tietojen epäminen johtaa siihen, että sopimukset kuuluvat perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, muun muassa seuraavat seikat olisi otettava huomioon:

- a) Ovatko kyseiset tiedot teknisiä tietoja vai muuntyyppisiä, kuten kaupallisia tietoja ⁽⁵⁾, jotka voidaan perustellusti evätä.

⁽²⁾ EUVL L 171, 29.6.2007, s. 1.

⁽³⁾ EUVL L 199, 28.7.2008, s. 1.

⁽⁴⁾ EUVL L 188, 18.7.2009, s. 1.

⁽⁵⁾ Kaupalliseksi tiedoksi voidaan katsoa tiedot, joita käytetään korjaus- ja huoltoliiketoiminnan harjoittamiseen mutta joita ei tarvita moottoriajoneuvojen varsinaiseen korjaamiseen tai huoltoon. Esimerkkejä tästä ovat laskutusohjelmat tai tiedot valtuutetun verkoston jäsenten veloittamista tuntitariffeista.

- b) Onko kyseisten teknisten tietojen epäämällä tuntuva vaikutus riippumattoman toimijan mahdollisuuksiin hoitaa tehtävänsä ja luoda kilpailupainetta markkinoilla.
- c) Ovatko kyseiset tekniset tiedot valtuutetun korjaamoverkoston jäsenten saatavilla. Jos tiedot ovat jossakin muodossa valtuutetun verkoston saatavilla, ne olisi annettava syrjimättömästi myös riippumattomien toimijoiden käyttöön.
- d) Käytetäänkö kyseisiä teknisiä tietoja lopulta ⁽¹⁾ moottoriajoneuvojen korjaamisessa ja huollossa vai lähinnä muuhun tarkoitukseen ⁽²⁾, kuten varaosien tai työkalujen valmistukseen.
- (66) Tekniikan kehitys merkitsee, että teknisen tiedon käsite ei ole tarkkarajainen. Tällä hetkellä teknisiä tietoja ovat muun muassa tietokoneohjelmat, virhekoodit ja muut parametrit, päivitykset, joita tarvitaan sähköisissä moottorin ohjausyksiköissä toimittajan suosittelujen asetusten käyttöönottamiseksi tai palauttamiseksi, ajoneuvojen valmistenumerot tai muut tunnistamismenetelmät, varaosaluettelot, korjaus- ja huoltomenettelyt, käytännön työssä saadut tiettyyn malliin tai erään liittyvien tyyppillisten ongelmien ratkaisumallit, ilmoitukset takaisinkutsuista ja muut ilmoitukset korjauksista, joita voidaan tehdä veloituksetta valtuutetussa korjaamoverkostossa. Varaosakoodi tai muut tiedot, joita tarvitaan ajoneuvon valmistajan tuotemerkillä varustetun, kyseiseen yksittäiseen moottoriajoneuvoon soveltuvan oikean varaosan tunnistamiseksi (eli varaosa, jonka moottoriajoneuvon valmistaja toimittaisi yleensä valtuutetun korjaamoverkostonsa jäsenille kyseisen moottoriajoneuvon korjaamiseksi), katsotaan myös tekniseksi tiedoksi ⁽³⁾. Asetuksen (EY) N:o 715/2007 6 artiklan 2 kohdassa vahvistettua luetteloa ja asetusta (EY) N:o 595/2009 olisi pidettävä ohjeistuksena siitä, mitä komissio pitää teknisenä tietona perussopimuksen 101 artiklaa sovellettaessa.

- (67) Teknisten tietojen toimittamistapa on myös tärkeä, kun arvioidaan valtuutettuja korjaamoja koskevien sopimusten

⁽¹⁾ Kuten julkaisijoille toimitettu tieto edelleentoimitettavaksi moottoriajoneuvojen korjaamoille.

⁽²⁾ Korjaamisessa ja huollossa käytettäviksi tiedoiksi olisi katsottava moottoriajoneuvon varaosan asentamista tai moottoriajoneuvoon käytettävää työkalua koskevat tiedot. Varaosan valmistuksessa käytettäviä suunnitteluun, tuotantoprosessiin tai materiaaleihin liittyviä tietoja ei pitäisi katsoa tähän luokkaan kuuluviksi, ja ne voidaan sen vuoksi evätä.

⁽³⁾ Riippumattoman toimijan ei pitäisi tarvita ostaa kyseistä varaosaa tämän tiedon saamiseksi.

yhteensopivuutta perussopimuksen 101 artiklan kanssa. Tiedot olisi annettava pyynnöstä ja ilman perusteetonta viivytystä. Tiedot olisi annettava käytettävissä olevassa muodossa. Tiedoista perittävä hinta ei saisi ehkäistä niiden käyttöä siten, että siinä ei otettaisi huomioon, missä määrin riippumaton toimija käyttää tietoja. Moottoriajoneuvojen toimittajan olisi annettava riippumattomille toimijoille uusia moottoriajoneuvoja koskevat tekniset tiedot samaan aikaan kuin valtuutetuille korjaamoille, eikä se saisi velvoittaa riippumattomia toimijoita ostamaan enempää tietoja kuin kyseisen työn suorittaminen edellyttää. Perussopimuksen 101 artiklassa ei kuitenkaan velvoiteta toimittajaa esittämään teknisiä tietoja vakimuodossa tai määritetyn teknisen järjestelmän avulla, kuten CEN/ISO-standardien avulla tai OASIS-muodossa, niin kuin asetuksessa (EY) N:o 715/2007 ja eräiden tavaroiden luokittelusta yhdistettyyn nimikkeistöön 18 päivänä maaliskuuta 2009 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 295/2009 ⁽⁴⁾ säädetään.

- (68) Edellisiä näkökohtia sovelletaan myös riippumattomien toimijoiden saatavilla oleviin työkaluihin ja koulutukseen. ”Työkaluilla” tarkoitetaan tässä myös mahdollisuutta käyttää sähköisiä viannäärityslaitteita ja muita työkaluja, tietokoneohjelmia, mukaan lukien niiden säännölliset päivitykset, ja kyseisten työkalujen myynnin jälkeisiä palveluita.

Takuusitoumusten väärinkäyttö

- (69) Laadulliset valikoivat jakelusopimukset voivat myös kuulua perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaaan, jos toimittaja ja sen valtuutetun verkoston jäsenet varaavat nimenomaisesti tai epäsuorasti tiettyjen moottoriajoneuvojen korjaamisen valtuutetun verkoston jäsenille. Näin voitaisiin tehdä esimerkiksi silloin, jos ostajalle myönnetyn valmistajan lakisääteisen tai laajennetun takuun ehdoksi asetetaan se, että loppukäyttäjä antaa sellaiset korjaus- ja huoltotyöt, jotka eivät kuulu takuun piiriin, vain valtuutettujen korjaamojen tehtäväksi. Sama koskee takuehtoja, joissa edellytetään valmistajan tuotemerkillä varustettujen varaosien käyttöä takuehtojen ulkopuolisissa osien vaihdoissa. On myös epätodennäköistä, että tällaisia käytäntöjä sisältävät valikoivat jakelusopimukset voisivat hyödyttää kuluttajaa siinä määrin, että kyseisiin sopimuksiin voitaisiin soveltaa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan poikkeusta. Jos toimittaja kuitenkin kieltäytyy oikeutetusti täyttämästä takuuvaatimusta sen vuoksi, että kyseiseen vaatimukseen johtanut tilanne on seurausta siitä, että korjaamo ei ole pystynyt tekemään tiettyä korjausta tai huoltotoimenpidettä asianmukaisesti, tai heikkolaatuisten varaosien käytöstä, tämä ei vaikuta toimittajan korjaamotosoitteiden yhteensopivuuteen kilpailusääntöjen kanssa.

⁽⁴⁾ EUVL L 95, 9.4.2009, s. 7.

Pääsy valtuutettujen korjaamojen verkostoon

- (70) Kuten jo todettiin, valtuutettujen ja riippumattomien korjaamojen välinen kilpailu ei ole ainoa kilpailumuoto, joka on otettava huomioon arvioitaessa valtuutettuja korjaamoja koskevien sopimusten yhteensopivuutta perussopimuksen 101 artiklan kanssa. Sopimuspuolten olisi myös arvioitava, missä määrin valtuutetut korjaamot kyseisessä verkostossa pystyvät kilpailemaan keskenään. Yksi tällaisen kilpailun merkittävimmistä tekijöistä ovat verkoston jäseneksi pääsulle asetetut edellytykset, jotka vahvistetaan valtuutettujen korjaamoiden kanssa tehtävissä vakiosopimuksissa. Valtuutettujen korjaamojen markkina-asema on yleensä vahva, ne ovat erityisen tärkeitä uudempien ajoneuvojen omistajille ja kuluttajat eivät yleensä ole valmiita matkustamaan pitkiä matkoja saadakseen autonsa korjatuiksi. Näistä syistä komissio pitää tärkeänä, että valtuutettujen korjaamojen verkoston jäseniksi voisivat päästä kaikki määritellyt laatuperusteet täyttävät yritykset. Jos hakijoihin sovelletaan määrällistä valintaa, sopimus kuuluu todennäköisesti perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.
- (71) Erityinen tilanne syntyy, kun sopimuksilla veloitetaan valtuutetut korjaamot myös myymään uusia moottoriajo-

neuvoja. Tällaiset sopimukset kuuluvat todennäköisesti perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, sillä sopimuksessa tarkoitettujen palvelujen luonne ei edellytä kyseisenlaista veloitetta. Lisäksi tunnetun tuotemerkin osalta tällaisen veloitteen sisältäviin sopimuksiin ei yleensä voitaisi soveltaa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan poikkeusta, sillä vaikutuksena olisi valtuutettuun korjaamoverkostoon pääsyn tiukka rajoittaminen, mikä vähentäisi kilpailua eikä toisi vastaavia etuja kuluttajille. Tietyissä tapauksissa toimittajalla, joka haluaa esitellä tuotemerkin tietyillä maantieteellisillä markkinoilla, voi kuitenkin olla aluksi vaikeuksia houkutella jälleenmyyjiä, jotka haluavat tehdä tarvittavat investoinnit, jos ne eivät voivat olla varmoja siitä, ettei vastassa ole näistä alkuinvestoinnista hyötymään pyrkivien erillisten valtuutettujen korjaamojen (vapaamatkustajien) kilpailua. Tällöin kahden toiminnon yhdistäminen sopimuksessa rajatuksi ajaksi edistäisi kilpailua moottoriajoneuvojen myyntimarkkinoilla, sillä se antaisi uudelle tuotemerkillä mahdollisuuden tulla markkinoille eikä vaikuttaisi mahdollisiin merkkipohjaisiin korjausmarkkinoihin, joita ei edes muodostuisi, jos moottoriajoneuvoja ei myytäisikään. Tämän vuoksi kyseisenlaiset sopimukset eivät todennäköisesti kuulu perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.